

attentio ad intellectum, & devotio spectet ad voluntatem, at velle attendere pertinet ad voluntatem, & qui vult attendere, ut debet, vult Deo servire cum aliqua promptitudine voluntatis. Unde solam & temper quis peccat, eo quod non recitat cum devotione, quando peccat, eo quod non attendit, & quando impletum praeceptum recitandam tenet, implet etiam recitandi devotio. Sic idem Autore.

D U B I U M XXX.

An qui recitat Horas absque attentione requisita, ita ut defectu attentionis peccat mortaliter, teneatur Horas repeterre?

D U PLEX est sententia.

Primum dicit non teneri repeterre. Probatur, quia diversa videntur super hoc praeceptum ab Ecclesia tradita. Primum est, ut Horas integrè dicantur. Secundum in c. ad leutes, de celebribus. Missar, ut attente dicantur: ergo si quis sine attentione dicat, satisfacit praecepto primo de Horis recitandis, & sic non teneri repeterre, sed agere penitentiam transgressionis secundi praecepti. Hanc tenent Metina C. de oratione, v. g. de Horis iterandis, Cord. lib. 4. qu. 13. in fine, Major. 4. dif. 12. qu. 3. Gerfon. 3. p. mat. de vita spiritus, lxx. 4. corol. 2.

Secunda sententia docet hunc teneri repeterre Horas. Ratio, quia c. dolentes, non traditur novum praeceptum, sed vetus explicatur, & traditur modus, quo vetus obligat. Hanc tenent Turrecrem, c. cantantes, dif. 92. n. 6. 7. Gabr. in Canone Missa, lxx. 62. lib. 1. & N. Navarr. c. quando, c. 13. Hisp. & v. 17. Lat. n. 46. & c. 20. Hisp. n. 38. & 39. Lat. n. 31. Sotus lib. de iust. q. 5. art. 5. vers. supra bac autem, Sandoval lib. de officio, canon. 6. part. c. 9. Henricus lib. 5. de paup. c. 5. n. 1. Paulus 4. dif. 15. q. 5. vers. ad hoc ergo. Manuel 1. summ. 1. 34. 1. Aragon. 2. 2. q. 83. art. 13. fol. 86a. Ledenia 2. 4. q. 16. art. 6. 2. part. dub. 2. Idem aperte innuit Cajet. 2. 2. q. 83. art. 13. sub jure, ubi dicit, quod evagari ex proprio in notabilis parte horae, perinde est, ac illam omittit, sed si omittit, teneretur dicere: ergo. Idem innuit Tab. verb. Horae, n. 30. 51. 32. & Adrian. quodlib. 3. lib. 1. dicunt enim hunc non satisfacere praecepto: ergo secundum ipsos teneatur repeterre, ut satisfaciat. Hanc etiam teneri expresse Angles floribus qu. theolog. 1. part. mat. de oratione, fol. 338. & Navarr. lib. 2. de refut. c. 2. num. 231. & hac sententia est multo probabilius.

D U B I U M XXXI.

An orationes, quas quis non ex praecepto, sed ex devotione recitat, sit percatum recitare sine illa attentione actuali, & virtuali.

D U PLEX est sententia.

Prima dicit recitantes ex devotione, etiam fieri proposito non attendat, nullo modo peccare. Ratio, quia talis oratio potest citra culpam omitti: ergo sine attentione dici. Sic Gabriel lxx. 62. in canon. litera 1. & Palacio 4. dif. 15. dif. 10. fol. 159.

Secunda sententia docet esse peccatum veniale recitare ex devotione abique attentione data opera. Ratio, quia licet non tenerat recitare, at supposito quod recitat, teneat id facere cum debitis circumstantiis, ut patet in omnibus aliis virtutibus; fed una ex debitis circumstantiis orationis est attentione, ipsa enim naturalis ratio dictat orare sine attentione, etiæ contra reverentiam Dei, cum quo agimus, sicut qui loqueretur cum Principe aliquo terreno, & non attendet ad id, quod loquitur facere ei injuriam. Hanc tenent Cajet. verb. oratio. Armill. lib. 1. 3. 2. Pedra in summa, c. 3. praecepto. Nivaria in summa, tit. 63. Sandoval lib. de officio, Ecclesiast. 6. part. c. 1. D. Thom. 2. 2. qu. 83. art. 33. & ibi Cajet. Sotus lib. 10. de iust. qu. 5. art. 5. Ledenia 2. 4. q. 16. art. 6. dub. 2. Metina C. de orat. q. 5. attent. in orat. verb. 2. 1. Margarita confess. fol. 161. Sandoval, lib. de officio canonico, 6. p. 9. & patet ex supra dictis: diximus enim nec hunc teneri repete, que interior dicuntur, quando non potuit prævenire opus illud ordinatum ad officium. Et hoc sententia videtur mihi certa.

3. Nota tamen hanc sententiam debere intelligi de oratione per se, ut oratio est, id est, quando aliquis intentione orandi orat. Exterum si quis cum manibus laborat, vult plamitos, aut alias vanas preces recitare, vel canere, non animo orandi, sed ut caveat alias vanas cogitationes, vel recreationis gratia, non peccat, sed laudabiliter facit, licet data opera non habeat attentionem. Ratio, quia illa non orat formaliter, sed materialiter. Sic Cajet. Armi. Peñaranda, Nivaria, Sandoval ubi supra, & multi ex junioribus docti Magistri.

4. Nota tamen hanc sententiam debere intelligi de oratione per se, ut oratio est, id est, quando aliquis intentione orandi orat. Exterum si quis cum manibus laborat, vult plamitos, aut alias vanas preces recitare, vel canere, non animo orandi, sed ut caveat alias vanas cogitationes, vel recreationis gratia, non peccat, sed laudabiliter facit, licet data opera non habeat attentionem. Ratio, quia illa non orat formaliter, sed materialiter. Sic Cajet. Armi. Peñaranda, Nivaria, Sandoval ubi supra, & multi ex junioribus docti Magistri.

D U B I U M XXXII.

An qui tenetur ad Horas, possit sine peccato simul exercere aliquas operationes externas?

1. Sit prima conclusio. Qui ex praecepto tenetur ad recitandum, & adverteretur occupatur in rebus exteris, quae ex natura sua adverstantur attentioni orationis, & sunt incompatibilis cum illa, peccat mortaliter, ut si quis scribat, legat, vel pingat, vel faciat aliquid hujusmodi, quod totumam ad vocat. Sic Sotus lib. 10. de iust. q. 5. art. 5. Fr. Metina in summa lib. 1. cap. 14. §. 11. Navarr. summa Hisp. & Latina cap. 25. n. 106. & 107. & cap. quando, c. 15. Hisp. & num. 21. per plures. Latina & num. 47. & omnes Doctores supra citati dub. 28. hi enim falem requirunt attentionem externam. Idem tenet Josephus Angles floribus qu. Theolog. 1. p. mat. de oratione, fol. 339. & aliqui juvenes Magistri.

2. Secunda conclusio. Qui dum oras etiam ex praecepto, occupatur in aliquibus rebus exteris, quae non sunt incompatibilis cum attentione, neque expolulant tantam animi adverstantem, satisfacit praecepto recitandi, nec peccat mortaliter, ut si quis recitat indiens le, vel calceans, vel deambulans per hortum, & herbas peripicantis. Ratio, quia solus, & omnis illa actus corporalis implementum praecepti impedit, qui repugnat, & est incompatibilis attentioni, habilitate eius, qui recitat infelix: at faciens illos actus potest attendere; nec sunt tales, qui omnino impediunt: ergo. Item quia in aliquibus Religionibus est statutum, ut qui surgunt a lecto, dum se induunt, recitent: & id faciendum docebat D. Dominicus, & in Missali sunt orationes dicendae, dum Sacerdos se induit, ut faciat sacram. Sic Navarr. cap. quando, c. 13. Hisp. numer. 47. Latina numer. 49. Major. 4. dif. 12. graec. 7. Cajet. 2. 2. quaf. 83. articulo 13. & quaf. 187. art. 3. ad 3. Sotus, & Franc. Metina ubi supra, & praedicti recentiores Magistri.

3. Tertia conclusio. Recitans aliquid, ad quod non tenetur faciendo prædicta, nullo modo peccat, immo meretur. Sic Navarr. ibidem, & patet ex dictis conclusione prædicta & tenet ibidem Magistri.

4. Quarta conclusio: etiam sint Horæ ex præcepto, faciens prædicta ex iusta causa, dum recitat, non peccat, nec venialiter, immo meretur, ut scipiente hora veniat vir nobilis visitaturus recitante, & finiat Horam se componeat, ut illum excipiat. Geron. Navarr., & Josephus Angles ubi supra, & aliqui juvenes docti.

5. Quinta conclusio. Aliqui sunt actus corporales, tam parum repugnantes attentioni etiam Horatim debitaram, ut si sunt dum recitator, etiam abique ultra causa nullum sit peccatum, ut lenis deambulatio, itineris factio pedestris, vel equitatis moderata, propeclio, vel collectio huius, vel illius herbe. Sic Navarr. ubi supra, & prædicti recentiores Magistri.

6. Sexta conclusio. Lavare faciem, & manus, induere, vel exire se, vel se calcare, dum recitator Horæ ex præcepto, si est fiat moderate, & abique nimis festinatio, licet fiat abique iusta causa, nullum est peccatum. Probatur, quia si ille modo recitaret illas orationes ex devotione, non peccaret, ut dixi ex Navarr. in tercia conclusione, ergo idem est, quando recitat, non ex devotione, sed ex præcepto, quia illæ actiones non magis impediunt reverentiam, quando oratio est ex præcepto, quam quando est ex devotione. Sic colligitur ex Navarr., & teneri juvenes.

7. Septima conclusio. Quando quis exercet dictas actiones valde festinanter, dum recitat, peccat venialiter, quia vix fieri possunt, salvo debita reverentia, & attentione. Sic Navarr. lib. 1. n. 50. & nonnulli recentiores docti.

8. Ultima conclusio. Si quis dum recitat, vagetur in opere externo ordinato ad officium, ut volvendo libros, &c. non per hoc recedit attentione virtualis, nec peccat. Sic Tabien. verb. Horae, nn. 20. Sylvest. ibi, qu. 11. Margarita confess. fol. 161. Sandoval, lib. de officio canonico, 6. p. 9. & patet ex supra dictis: diximus enim nec hunc teneri repete, que interior dicuntur, quando non potuit prævenire opus illud ordinatum ad officium.

D U B I U M XXXIII.

An dormientes, vel dormitantes, inter recitandum, satisfaciant præcepto recitandi.

1. Sit prima conclusio. Qui vexatur a somno, sed ad eum resilit, ut pronunciat suas Horas, vel audiat sacram, ex attentione quod fatigem videt, quod non omittit dicere, aut audire ultimū verbum, vel verbum, licet propter gravitatem, & molestiam somni non attendat ad sufficiendum, nec ad aliam meditationem, non peccat fatigem mortaliter. Ita Navarr. cap. quando, cap. 9. n. 9. & tenet aliqui juvenes docti; & patet, quia hic habet attentionem necessariam ad orationem.

2. Se-

Lib. VII. Cap. II. Dub. XXXIII. XXXIV. Ec.

do, cap. 3. num. 48. & tenet ex recentioribus multi docti Magistri.

2. Nota quod ad cognoscendum horam primam & tertiam diei, debemus numerare illas penes diem artificiali, & non penes naturalem, quia secundum Astrologos attenditur ab ortu Solis usque ad occasum, quem debemus dividere in duodecim partes æquales, quas vocamus horas, ita ut sex partes, seu sex horas numerentur ab ortu Solis usque ad medium diem, & reliqua sex partes à medio uice ad occasum: hoc modo prima pars dicetur prima hora diei artificialis, &c. Sic Navarr. d. c. 3. n. 33. & confute Covar. 4. variar. refutat. c. 20. n. m. 14.

3. Secunda conclusio. Licet attento iure, & consuetudine antiqua, Horæ dicenda sint dicto tempore; at in nostra aetate standum videat confuetudini, & illæ erunt debite horæ ad recitandum Horas canonicas, quæ fuerunt constitutaæ aliqua causa iusta, aut ordinatione, vel confuetudine Ecclesie, vel Episcopatus, vel monasterii, ubi dicuntur. Ratio, quia cum illud sit ius humanum, potius confuetudine derogari. Sic Navarr. ubi supra, numer. 39. Paulus. 4. dif. 15. quef. 5. Sylvest. & Cajetan. ubi supra, Sandoval tract. de offic. Ecclesiastico, 3. par. cap. 5. & aliqui docti juniores.

4. Tertia conclusio. Horæ debite ad recitandum officium privatim, erunt vel illæ, quæ fuerint secundum confuetudinem, vel statutum talis Episcopatus, vel etiam illæ, que antea erant constitutaæ secundum jus commune, iuxta dicta in prima conclusione. Ratio, quia licet sic confuetudo præscripta, ut Horæ publicæ dicantur tali tempore, & ut privatim possint dicere eodem tempore: at non subinde præscriptum est, quia possint privatim dicere horis iure communis destinatis, cum hæc diversant. Sic Navarr. d. c. 3. num. 71. & 72.

5. Nota tamen, quod haec horæ debite, in quibus tenetis recte Horas canonicas, non debent lumi ita punctualiter, scilicet quod prima dicatur prima hora diei artificialis, &c. Sed debent lumi cum amplitudine, vel parum ante, vel parum post, ita ut qui intra illud parum ante, vel parum post recitaverit, censetur tempore competenter recitare. Sic Navarr. d. c. 3. n. 73. & 74. Angel. verb. Horæ, numer. 29. & ibi Sylvest. qu. 9. & quidam doctus recentior Magister, qui cum Navarr. d. num. 74. arbitrat, hoc parum post, aut parum ante esse dimidiam horam, autres quadrantes, id est, media hora, o tres quartæ, & ad sumum unum hotam ante, vel post.

D U B I U M XXXVI.

An peccet, qui non recitat Horas canonicas privatim debitis, & competentibus horis.

1. Sit prima conclusio. Quacunque diei hora recitentur Horæ canonicae privatim intra diem naturali, qui conflat ex viginti quatuor horis, scilicet a duodecimiis noctis præcedenti hora, usque ad duodecimiis noctis sequentiis, non elpellat mortale. Ratio, quia substantia præcepti conflit in hoc, quod Horæ dicantur: at quod dicantur tali tempore, est modus quidam, & circumentia non adde necessaria. Hanc docent Navarr. summa, c. 25. n. 97. & c. quando, c. 3. n. 59. 60. 61. & 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2. 51. & 2. 52. & 2. 53. & 2. 54. & 2. 55. & 2. 56. & 2. 57. & 2. 58. & 2. 59. & 2. 60. & 2. 61. & 2. 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2. 51. & 2. 52. & 2. 53. & 2. 54. & 2. 55. & 2. 56. & 2. 57. & 2. 58. & 2. 59. & 2. 60. & 2. 61. & 2. 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2. 51. & 2. 52. & 2. 53. & 2. 54. & 2. 55. & 2. 56. & 2. 57. & 2. 58. & 2. 59. & 2. 60. & 2. 61. & 2. 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2. 51. & 2. 52. & 2. 53. & 2. 54. & 2. 55. & 2. 56. & 2. 57. & 2. 58. & 2. 59. & 2. 60. & 2. 61. & 2. 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2. 51. & 2. 52. & 2. 53. & 2. 54. & 2. 55. & 2. 56. & 2. 57. & 2. 58. & 2. 59. & 2. 60. & 2. 61. & 2. 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2. 51. & 2. 52. & 2. 53. & 2. 54. & 2. 55. & 2. 56. & 2. 57. & 2. 58. & 2. 59. & 2. 60. & 2. 61. & 2. 62. Latina num. 2. 2. & 2. 3. & 2. 4. & 2. 5. & 2. 6. & 2. 7. & 2. 8. & 2. 9. & 2. 10. & 2. 11. & 2. 12. & 2. 13. & 2. 14. & 2. 15. & 2. 16. & 2. 17. & 2. 18. & 2. 19. & 2. 20. & 2. 21. & 2. 22. & 2. 23. & 2. 24. & 2. 25. & 2. 26. & 2. 27. & 2. 28. & 2. 29. & 2. 30. & 2. 31. & 2. 32. & 2. 33. & 2. 34. & 2. 35. & 2. 36. & 2. 37. & 2. 38. & 2. 39. & 2. 40. & 2. 41. & 2. 42. & 2. 43. & 2. 44. & 2. 45. & 2. 46. & 2. 47. & 2. 48. & 2. 49. & 2. 50. & 2.

Consiliorum Moralium

5. ver. sed quid illo primo, ubi expresse dub. 31. dicit idemmet *Canus*, quod si quis fecit impedimentum sibi post meridiem superventurum, si eft voluntarium, tenetur Horas canonicas praeponere, & mane integrè solvere. Ratio, quia reliqui temporis impedimentum, quantumlibet legitimum, & necessarium, liberè pefellar. Si vero eft impedimentum à natura, vel violentia, ut ab ingruente morbo, v.g. cùm hora duodecima pomeridiana folet accidere febris quartana, non tenetur praeponere Horas, sed tantum id offici perfolvere, quod debetur pro tempore, antequam supervenient impedimentum. Et ratio *Can* eft, quia (inquit) facultas, quæ datur ab Ecclesiæ antependi, vel superponendi Horas intra diem tamen naturali, est privilegium favoris, non vinclum necessitatis, id eft, prævenire non temerari, bene tamen potissimum. Nihilominus fit

4. Prima conclusio. Multo probabilius eft, quando timeatur impedimentum superventurum, qualemque sit illud, teneri praeponere Horas, & quando impedimentum accidit summo mane, teneri vespere recitate integrè Horas. Ratio, quia terminus obligacionis officii divini eft dies integrè naturalis, & eft circumstantia accidentalis, quod tali, vel tali hora: ergo tenetur quis quando fecit impedimentum venturum, praeponere, & quando jam venit, postponere. Item dicendo nocte Primam exclamare à peccato, quod alias committeremus, quia fine peccatoris posunt dies ultiq; ad medium noctem, ergo tenetur. Sic *Navar.* e. quando, c. 11. *Lat.* n. 3. *Hisp.* n. 4. & c. 3. *Sylv.* n. 75. *Lat.* n. 28. & c. 10. *Lat.* n. 50. *Hisp.* n. 31. 32. & *in summ.* c. 25. *Lat.* & *Hisp.* n. m. 1°. Major. 4. dīp. 12. q. 3. & aliqui junioris docti. Licit contraria dicat eis communis *Henriquez* lib. 1. cap. 4. num. 7. & liter. Q. de penitentia.

5. Nota conclusionem effe intelligendam, quando in illa parte diei, in qua illum obligamus, est fortis, & validus ad recitandum, ut confabite ex infra dicendis.

6. Secundo nota conclusionem hanc habere verum de Horis, quæ privatim dicuntur; nam quæ publice dicuntur in choro, transfacta notabiliter hora, posunt omitti, & in hoc tenet verum prior opinio. Sic *Navar.* e. quando, c. 3. *Hisp.* num. 78. *Latine* num. 78.

7. Secunda conclusio. Prior sententia, ut eam explicat *Canus*, scilicet quando impedimentum eft à natura, vel violentia, eft probabis. Probatur, quia habet bonam rationem, & graves autores,

DUBIUM XLIV.

Quo in loco sint dicenda Horæ canonicae.

1. Sit prima conclusio. Quando Horæ canonicae dicuntur in communione, & solemniter, debent perfervi in Ecclesia: sic enim præceptum *Clement.* 1. de celebr. *Mif.* sic tenet *Cajet.* in *summ.* verb. *Hora.* c. 5. Ex privilegio vero posunt cani in aulis Principium, vel alibi. Sic *Sotus* lib. 20. de iust. qu. 5. art. 4, in fine, & multi ex necotieris docti *Magistri*.

2. Secunda conclusio. Horæ, quæ privatim dicuntur, posunt ubilibet recitari, modo non sit locus valde indecens. Ratio, quia nullus est textus obligans ad dicendum eas in Ecclesia. Sic *Sotus* lib. 20.

2. Unde infert minus bene *Hofstiensis*, & *Inconveniens*, prout bene posse cani in aulis Principium, & non in ecclesiis beneficiarii privatim recitantem Horas in cella, non fatisfacere. Quos bene reprobat *Sotus* ubi sup. Quando vero poscent canonici, & beneficiarii non confluentes ad Ecclesiam ad cantandum divinum officium, infra dicuntur.

4. Ultima conclusio. Recitantes Horas canonicas, dum venter exoneretur, non peccant, modo aliae circumstantia concurrent. Probatur, quia potest quis ibi mente orare: ergo, & voce. Item, quia aliae orationes vocales potest quis ibi recitare a elevandum mente in Deum, & distractendum ab immundis cogitationibus, ut docent optimè *Nav.* c. 9. ando, c. 5. art. 8. *Josephus Anglus floribus* q9. *Theolog. mater.* de oratione, fol. 32v. ergo, & Horas canonicas. Hæc conclusio colligitur ex *Nav.* & *Josephus Anglus* ibi, & et contra *Sotus* d. art. 4, in fine, dicentem hoc non carere culpa.

SUMMARIUM.

45. An infirmitas excusat ab Horæ canonicae recitandis, & qualis effe debet.
 46. An eft, aut iste oculis caligantes, ut legere nequeant, tenentur ab Horæ canonicas, vel memoriter dicendo, si memoria retineant, vel eas memoria mandando, ut memoriter recitant.
 47. An infirmus, qui nequit dicere omnes Horas, tenentur ad partem, quam potest.
 48. An qui ager eft, ita ut solus recitare nequeant, tenentur adiunctio fœlio recitare.
 49. An qui non potest dicere Horæ canonicas, potest tamen ab aliis audire, tenentur ad id.
 50. An qui tenetur ab Horas, & nequeunt illas dicere, tenentur dicere, vel facere aliquid loco Horarum.
 51. An ob carensiam Breviarium excusat quis à recitandis Horæ canonicas.

DUBIUM XLV.

52. An urgens aliquis rei facienda necessitas excusat ab Horæ canonicae recitandis.
 53. An dispensatio excusat ab Horis.
 54. An excommunicati, suspensi, degradati, irregularis excusat ab Horis.
 55. An possit Subdiaconus dicere, Dominius vobiscum.

DUBIUM XLV.

An infirmitas excusat ab Horæ canonicae recitandis, & qualis effe debeat?

1. Sit prima conclusio certissima apud omnes. Morbus, & imbecillitas corporis sufficiens excusat à recitatione Horarum. Sic aperte colligitur ex c. *Clorius*, diff. 9. ex *Concilio*, *Carthaginensi*, & ex c. unio de clericis non resid. in 6.

2. Sit secunda conclusio. Illa eft sufficiens infirmitas ad excusandum, que impedit quomodo attinet fiat oratio, ut sunt dolores graves. Item illa, que ingravescere ex labore posito in oratione arbitrio prudentis viri. In re tamen dubia confilium Medici, & auditoris Praelati intercedere debet. Sic multi ex junioribus docti *Magistri*. Idem sentit *Sotus* lib. 10. de iust. q. 5. art. 3. *Sylv.* verb. *Hora.* c. 4. & *Armill.* ibi, num. 16. ubi docent flandum esse arbitrio Medici, vel prudentis viri, & *Navar.* e. quando, c. 11. *Hisp.* n. 2. *Lat.* n. 1. ubi dicte flandum effarbitrio Medici timorati tamen, & Sandecal, tract. de offic. eccl. 5. p. 2. 3. ubi id relinquit arbitrio timorati, qui morbo laborat.

3. Tertia conclusio. Nec modicum damnum excusat semper arando, nec eft necessarium semper grave damnum, sed in hoc eft teperda media quædam via, ita quod qui ager eft, si ex recitatione Horarum verisimiliter credat flamenti aliquam cruditatem, vel capitis gravidinem, vel virium laetitudinem, vel etiam credit febrim tardius remittendam, excusat ab Horis. Ratio, quia huicmodi donna, qua in corpore valido sunt levia, in ægroti sunt grava mala. Et confirmatur, quia cum omnia præcepta charitati defervant, quæ valde benigna erga infirmos eft, non est verisimiliter, quod Ecclesia, quæ efft lapidissima mater, hominibus morbo affectis velit addere molestiam orandi, etiam non multum lendarunt. Item quia d. art. clericis, diff. 9. habetur pro legitima causa non orandi inequalitas corporis, quæ non fortis morbus gravem, sed potius levem. Sic aliqui recentiores docti, licet *Navar.* *summ. Lat.* & *Hisp.* c. 25. num. 100. & c. quando, c. 11. *Hisp.* n. 2. *Lat.* n. 1. dicunt non excusare infirmatum, nisi notabiliter noccat recitatio Horarum. & *Sylv.* verb. *Hora.* c. 4.

4. Quarta conclusio. Etiam si huicmodi infirmi, dum febri, vel alio morbo laborant, non datur pars dictem fabulationibus familiaribus expandere, atque etiam libros animi recreandi gratia legant, ac multa colloquuntur, non inde sequitur teneri recitare Horas. Ratio, quia fermones illi, & lectiones voluptam agri afferunt, nec morbus inde ingravescit, qui potius est: at verò recitatio eft res feria, ac usque natura gravat caput, ac merorem, & molefian infert. Sic multi ex junioribus valde docti *Magistri*, licet *Navar.* e. quando, c. 11. n. 5. tenent opponunt: sed *summ. Latina*, & *Hisp.* c. 25. num. 100. explicit se magis, & dicit quod si morbus, colloquia gravia, ac rerum ardorū dispositionem non impedit, non excusat à recitando Horis, & addit d. c. 25. *Hisp.* n. 100. fucus esse, quando morbus non impedit loqui, aut audire res ad recreationem spectantes, tunc enim potest excusari ab Horis recitandis.

5. Quinta conclusio. Etiam postquam febris infirmum dereliquerit, dum adhuc vires sunt imbecilles, dumque homo convalecit, potest per aliquot dies non recitare. Ratio, quia illa imbecillitas adhuc conterit infirmitas. Item, quia valde verisimiliter efft Ecclesiæ agris potius labores vel requiem aliquam concedere, immo potest eft: quod quis celebre posse, non tamen recitare, propter infirmitatem. Sic prædicti junioris *Magistri*.

6. Sexta conclusio. De habente febris quartanam, aut aliâ levem, non potest dari certa regula, sed iudicandum est juxta dicta arbitrio Medici, aut boni viri, ut bene docet *Sylv.* verb. *Hora.* qu. 4. dīp. 1. & potest contingere quod quartana sit tam gravis, & secum talia accidentia afferat, ut vehementer capitis dolorem, vel eam corporis intertemperaturam, ut merito videatur notabiliter infirmitas, & sic excusat. Unde in his, quando fuerit dubium, est flandum iudicio Medici, & Praelati, & si non adit Medicus, & Praelatus, qui bona fide se excusari existimans, propter dispensationem, quam experitur omiserit Horas, non pecabit. Sic nonnulli docti recentiores *Magistri*.

7. An infirmus, qui nequit dicere omnes Horas, tenentur ad partem, quam potest.

8. An qui ager eft, ita ut solus recitare nequeant, tenentur adiunctio fœlio recitare.

9. An qui non potest dicere Horæ canonicas, potest tamen ab aliis audire, tenentur ad id.

10. An qui tenetur ab Horas, & nequeunt illas dicere, tenentur dicere, vel facere aliquid loco Horarum.

11. An ob carensiam Breviarium excusat quis à recitandis Horæ canonicas.

LIB. VII. CAP. II. DUB. XLVI. XLVII. ETC.

225

DUBIUM XLVI.

An ceci, aut ita oculis caligantes, ut legere nequeant, tenentur ad Horæ canonicas, vel memoriter dicendo, si memoria retineant, vel eas memoria mandando, ut memoriter recitant.

1. Sit id je certissime confat, hos excusari à recitando Horis, dum eas memoria non retinent; quia nemo obligatur ad impossibile.

2. Cetera difficultas eft, an tenentur eas memoria mandare, vel si memoria mandarunt, tenentur eas memoriter dicere. Circa primum *Navar.* c. quando, c. 19. num. 30. *Hisp.* Latinæ vero num. 81. & 82. videut sententia teneri cæcum memoriam mandare Horas, dicit enim beneficiarium cæcum non excusari à choro, quia potest addicere Horas. Unde videtur obligare ad addicendum, & *Palad.* 4. dīp. 9. fol. 4. 5. q. 5. dicit parentem Breviarium teneri adiunctio memoriter dicere.

3. Circa secundum *Sotus* lib. 10. de iust. q. 5. art. 3. *verificatio additiva*, dicit se non esse certum, an cæcus, si memoriter sciat Horas, tenentur eas dicere memoriter, quia tenetis illa memoriam est accidentaria, quavis (inquit) tunc sit, ut se obligatio confeat, & cum solo tenentur aliqui *Magistri* docti, & addit quidam recentior *Magistri*, quod quantum ad restitutionem fructuum, certum eft, quod non teretur, si effet beneficiarius cæcus, & nonne teretur Horas, licet memoriter sciat. Sit tamen

4. Prima conclusio. Nemo tenetur memorie mandare officium divinum, ut illud memoriter dicat. Ratio, quia est medium difficillimum. Sic *Sotus*, & multi junioris valde docti *Magistri*, quorum aliqui dicunt haec esse verum, licet illi habeat tenet memoriam.

5. Secunda conclusio. Si memoriter fecit officium, multo probabilius est teneri memoriter dicere. Ratio, quia illle potest comodi implere præceptum recitandi: ergo tenetur. Item, quia si non habent Breviarium offerretur memoriter, abique dubio teneretur recitare, licet medium fuerit per accidens. Sic tener *Navar.* e. quando, c. 11. *Hisp.* num. 16. *Latine* num. 16. 17. & *Latine* c. 21. num. 14. & multi docti junioris *Magistri*.

6. Nota quod etiam totam Horam non sciat memoriter, si tamen scit magnam partem, tenetur ad illam, ut dicetur *dub. sequenti*, & docet *Navar.* eodem c. 21. num. 14.

7. Secundo nota idem dicendum esse de infirmitate: si enim non potest legere officium, posset tamen memoriter dicere, tenetur. Sic *Navar.* d. c. quando, c. 11. num. 13. & 14.

8. Secunda conclusio. Si memoriter fecit officium, multo probabilius est teneri memoriter dicere. Ratio, quia illle potest comodi implere præceptum recitandi: ergo tenetur.

9. Tercia conclusio. Circa totum Horam non sciat memoriter, si tamen scit magnam partem, tenetur ad illam, ut dicetur *dub. sequenti*, & docet *Navar.* eodem c. 21. num. 14.

10. Quarta conclusio. An qui non potest dicere Horæ canonicas, potest tamen ab aliis audire, tenetur ad id.

DUBIUM XLVII.

An infirmus, qui nequit dicere omnes Horas, tenentur ad partem, quam potest.

1. Videlicet, quod teneatur, quia qui totum, quod præcipit, servare nequit, tenetur ad partem: ut qui nequit jejunare totum Quadragesimam, tenetur partem, ut qui post votum calitatis nupluit, quia non potest integrè servare votum, ut non redit, tenetur ad partem, scilicet ad non potest.

2. Ex alia verò parte utetur, quia aliae nullus ager excusat ab Horis dicendis, quia nullus adeo ægrotat, quin aliquam eam partem dicere posset.

3. Primo dico excusari quem ad Horis dicendis, propter quoniam est impotentiam dicendi partem eam: non enim quis excusat, eo quod propter defectum Breviarium, vel aliquis partis eius, vel excusat, non potest dicere aliam quam partem hymnorum, Psalmarum, vel lectionum, quae memoria non tenet: sicut non excusat à jejunando Quadragesimam, eo quod excusat à jejunando aliquot dies, propter impotentiam, vel infirmitatem. Sic *Navar.* cap. quando, c. 11. num. 15.

4. Secundo dico, non effe dicendum non excusari quem ab Horis, ex eo quod aliquam partem eam dicere posset, ut patet ratione posita. Sic *Navar.* ibi.

5. Tertiæ dico impotentiam dicendi majorem partem Horarum excusat ab eis dicendis: tum quia regularitate maior pars trahit ab eis minorē, I. quod major pars, scilicet multa, & c. 1. de his, quæ sunt à majori parte: tum quia non quælibet impotentia dicendi aliquam partem excusat, nec quælibet potentia dicendi aliquam partem obligat, nec jure quanta definitur: & ita relinquit arbitrio prudentis, & non videtur occurrere polle aliud aptius arbitrium. Sic *Navar.* ibi. Hinc

6. Infertur primus, eos qui tenentur audire sacram, non teneri audire partem parvam, si reliquum Millæ nequeunt audire, sed tenetur ad illam partem, quam verisimiliter præcipiens intendit præcipere. Sic *Navar.* ibi, num. 16.

7. Secundo infertur paucos coram, qui diu Horas recitunt, excusat ob carensiam Breviarium, vel cæsitatem, Th. Sanchez Consil. Moral. Tom. II.

qua pauci sunt, qui memoria non teneant Pater noster, Ave Maria, Credo, Hymnos, Antiphonas omnium Horarum, Psalmos laudum, & Horarum majorum, & plures Matutinorum Psalmos, quæ faciunt magnam partem. Sic *Navar.* ibi, num. 22.

8. Ultimè dico, caccum consultiū facturum, si novit memor majorē partē officii diei, & illam recitat, quā potest recitare integrum alterius diei officium, quod novit memor. Sic *Navar.* ibi, num. 23.

DUBIUM XLVIII.

An qui ager eft, ita ut solus recitare nequeat, tenetur adiunctio socio recitare.

1. Videlicet non teneri, quia nullum jus obligat Ecclesiasticos ad dicendum Horas adiunctio socio, nisi cuncti tenentur adire chorum, ubi alii beneficiarii convenienter.

2. Sit conclusio. Infirmus, sive coecus, five alias impeditas, qui solus nequit recitare, tenetur adiunctio socio recitare, si memoriē illi habere potest. Ratio, quia hic potest commode implere præceptum recitandi: illi enim satisfaciens recitando adjunctio socio, ut dixi *supra*: ergo tenetur. Sic *Navar.* summa *Lat.* & *Hisp.* c. 25. num. 100. & cap. quando, c. 11. *Hisp.* n. 2. *Lat.* A. 2. 6. & c. 21. n. 14. *Palad.* 4. dīp. 15. fol. 9. & 14. & multi junioris docti *Magistri*.

3. Hinc infertur, quod si clericus non habet redditus Ecclesiasticos, vel redditus patrimonii, ad cuius titulum est initiatus, quibus locum conducere possit, non tenetur illum conducere, licet sit ditissimus alii redditibus profani. Ratio, quia sic non potest commode recitare adjunctio socio, cùm nullo iure tenetur redditus merè prophanos in servitio Ecclesiæ expendere: quare non tenetur hic recitare adjunctio socio, nisi cum aliquis locus si gratis sese offerret. Sic *Navar.* d. c. quando, *Latine* c. 21. num. 14.

4. Secundo infertur, quod si hic haberet redditus Ecclesiasticos, vel patrimonium, quo initiatus est, sufficiens ad alienum, & ad focum conducendum, qui cum eo recitet, tenetur illum conducere, quando solus nequit recitare. Sic *Navar.* e. quando, c. 11. num. 13. & 14.

5. DUBIUM XLIX.

An qui non potest dicere Horæ canonicas, potest tamen ab aliis audire, tenetur ad id.

1. Sit conclusio. Certum est non teneri audire. Ratio, quia clericis non effe præceptum, ut audiant Horas, sed ut dicant: ergo qui dicere nequit, non tenetur audire, contra contra *Giralda* tenet *Navar.* e. quando, c. 11. *Lat.* num. 6. *Hisp.* num. 2. & 3. & summa *Hisp.* & *Latine* c. 25. num. 100. *Sylv.* verb. *Hora.* c. 4. *Palad.* 4. dīp. 15. q. 5.

DUBIUM L.

An qui tenentur ad horas, & nequeunt illas dicere, tenentur dicere, vel facere aliquid loco horarum.

1. Dupliciter est sententia.

Prima dicit, eos qui tenentur ad horas, & excusantur ob Breviarium parentem, vel cæsitatem, vel quia nequit legere, teneri ad recitandum aliquid loco horarum. Sic *Sylv.* verb. *Hora.* qu. 4. dīp. 3. *Angel.* num. 9. *Armill.* num. 16. *Tab.* num. 20. *D.* *Ant.* 3. p. iii. 13. cap. 4. §. 5. *Vigil.* lib. *Instit.* theol. c. 5. §. 5. *verb.* 4. *Turrcr.* c. *Elev.* *hinc*; dīp. 9. num. 4. *Paid.* 4. dīp. 15. q. 5. *Navar.* c. quando, c. 11. num. 19. & 39. *Toletus* in sua summa, & aliqui junioris docti, & eft verisimum.

2. Secunda sententia docet hunc ad nihil teneri. Ratio, quia Ecclesia solam obligavit clericos, & beneficiarios ad horas canonicas: ergo quando legitime excusat agit ab horis, ad nihil tenetur, sicut qui legitime excusat ab audiendo facto, ad nihil tenetur. Sic *Navar.* e. quando, *Lat.* c. 11. num. 19. & 39. *Toletus* in sua summa, & aliqui junioris docti, & addicunt, non teneri ad horas, nec ad aliquid loco horarum recitandum. Sic *Navar.* ibi, num. 39.

DUBIUM LI.

An ob carentiam Breviarii excusat quis à
recitandis horis canonicas.

1. Sit prima conclusio. Qui citra suam culpam caret Breviario, ut quia illud amittit, &c. & nullus potest habere vel commodatum, vel emptum, vel emulatio, aut memoriter recitare, excusat per horis. Ratio, quia nemo tenet ad impossibile. Sic *Sotus lib. 10. de iust. g. 5. art. 3. Navar. cap. quando, cap. 11. Hisp. num. 15. & 16. Lat. num. 38. Armil. verb. Hora. num. 16. Sylvest. verb. Hora. 9. 4.*

2. Secunda conclusio. Immò licet culpa per perdiderit Breviarium, ut quia illud proicit in mare, licet tunc peccatis; at si pollea penitentia, nec medium habet, ut possit recitare, non peccat non recitare, quia jam est fieri impossibile recitare. Sic *Nav. summa Hisp. & Lat. c. 25. num. 102. & cap. quando. Hisp. c. 11. num. 8. & 9. Lat. num. 24. 25. & 31. & aliqui docti junioris Magistri.*

3. Nota idem dicendum est de eo, qui neficiis Latinę legere, vel recitare, acceptaret beneficium, vel ordinem sacrum, quod licet acceptando peccatis, ut supposito quod jam accepterit, excusat ab horis, quando actibus debita diligenter non potest habere locum, quo eum reciter. Sic *Navar. c. quando, c. 11. Hisp. num. 15. & 16. Lat. num. 38. ubi addit idem dicendum, quando non tenetur querere sicut, juxta doctrinam ejusdem Navarri supra traditam dub. 48.*

4. Sed de carentia Breviarii ob paupertatem, dicunt plures excusari ab horis, quia revera clericus non est emendo Breviarium ob paupertatem, nec potest adjuncto sociis recitare, vel habere accommodatum. Sic *Palud. Tarr. D. Anton. Viger. ubi supra.*

5. At *Sotus ubi supra* dicit non esse cur excusat haccatinatus, quia cum nemo ad ordines sit promovendus, qui habeat patrimonium, vel beneficium ad alimenta sufficiens, nemo clericorum excusat, si Breviarium non habeat, quia antequam haberes, non esse promovendus.

6. Sit tamen ultima conclusio. Sive bene, sive male fecerit, dum promotus est in clericatum, carens nummis ad Breviarium emendum, hoc tamen est certum, quod si hunc potesta penitentia, excusat ab horis, dum manet dicta impossibilitas, quia nemo tenet ad impossibile. Hac conclusio patet ex dictis *conf. 2.* & expressè eam docet *Navar. cap. quando, Lat. cap. 21. num. 1.*

DUBIUM LII.

An urgens alienus rei facienda necessitas excusat ab horis canonicas recitandas.

1. Sit prima conclusio. Quanto subito supervenit aliqua occupatio, quae non potuit præveniri, & nequit prætermitti sine scandalo, aut gravi propria, aut aliorum iactura, & non compatiunt horas recitare, excusat, ut si quis effet per totum diem occupatus in audienda confessio-ne existentes in articulo necessitatibus, vel invitando magno scandalo, vel in compendiis gravibus iniurias, vel rixas ad arma currentium, ita ut tantum superfluit tempus necessarium ad escum, & somnum, Ita *Navar. cap. quando, cap. 12. Hisp. num. 3. Lat. num. 34. & 35. Tarrer. cap. Elenchus. disf. 91. n. 7. Armil. verb. Hora. n. 16. Tabien. n. 21. Sylvest. g. 13. Major. 4. disf. 12. 9. 3. Navar. summa Hisp. & Lat. cap. 25. n. 101. & multe junioris docti Magistri.*

2. Secunda conclusio. Sufficiens erant causa illa ad excusandum ab horis, si quia ita effet impeditus circa infirmos, vel aliter, ut nullatenus superfluit tempus ad commode recitandum. Sic *Sotus lib. 10. de iust. g. 5. art. 3. & ali.*

3. Tertia conclusio. Boni confeccari, quando est magna penitentiam copia, aut infat dies ultima Jubilat, vel praecipi Ecclesiæ, possunt licet omittere horas, si non possunt recitare, nisi omitting aliquas confecciones quorundam, qui non consequentur Jubilatum, vel non adimplentur praecipuum Ecclesiæ. Sic *Navar. ubi supra. & concordant Armil. verb. Hora. num. 16. & Tab. n. 21. ubi dicunt, quod Prædicatores, & Confessores, qui propter non impedientiam magnum fraudum non recitant, excusat, nisi, cum potuerint prævenire, negligentes effent.*

4. Ultima conclusio. Excusat ut etiam defensurus actum, vel lecturas lectiones oppositionis: in qua re plurimum interest, vel sua, vel recipublia: docum fe præbere, si simul recitate non possit. Probantr haec omnes conclusiones, quia non magis obligat hoc praecipuum, quam praecipuum audientiam de facrum; sed hoc potest omitti ob prædictas cauas: ergo. Item, quia quod pro charitate institutum est, non debet contra charitatem militare. Sic *Nav. c. quando, Lat. c. 22. num. 85. referens Guillerm.*

DUBIUM LIH.

An dispensatio excusat ab horis.

1. Liqui dicunt Papam non posse dispensare cum initiatis ordine facro, nec cum beneficiariis, ne recitent, quia haec obligatio est de jure divino, iuxta illud *psalm. 7. Septies in die laudem dixi tibi*, posse tamen dispensare in modo, felicitate ut hoc, vel illud officium recitent, quia hoc est jure positivum. Sic *Panorm. cap. 1. de celebrat. Nissar. Angel. verb. Hora. num. 6. Rosalia ibi. Sotus lib. 10. de iust. g. 5. art. 3. in fine.* Sit tamen

2. Prima conclusio. Papa potest dispensare cum clericis, & beneficiariis, ne recitent. Probatur, quia haec obligatio ex jure positivo confert. Sic *Laur. de Lignario*, quos retinet, & sequitur *Syl. verb. Hora. g. 8. Margar. confess. fol. 162. Palacius 4. disf. 15. disf. 9. Navar. summa Hisp. & Lat. cap. 25. num. 102. & cap. quando. Hisp. c. 11. num. 8. & 9. Lat. num. 24. 25. & 31. & aliqui docti junioris Magistri.*

3. Secunda conclusio. Solus Papa potest in hoc dispensare, & non Episcopus, nec Abbas monachet. Ratio, quia est præceptum Concilii generalis. Sic *Navar. cap. quando, locis citatis*. At potest Episcopus, vel Abbas dispensare, ut aliquo tempore non recitet. *Manuel. 1. rom. summa. cap. 142. in fine. & patet ex his, quae diximus supra, ubi de jejunio, dub. 5.*

DUBIUM LIV.

An excommunicatio, suspensio, degradatio, irregularitas excusat ab horis.

1. Sit conclusio. Initiatus ordine facro, quamvis fiat irregularis, suspensus, excommunicatur, vel degradatur, non excusat ab horis recitandis. (de beneficiario vero an per hoc excusat, latet dixi lib. 2. c. 2. dub. 48.) Ratio, quia haec obligatio est annexa ordini, qui est indelebilis. Item, quia nemo ex suo delicto facit conditionem suam meliorem: sed id fieret, si hi excusatentur: ergo. Item, qui per hanc privatum clericus commodis, non autem ab oneribus excusat, *Sotus lib. 10. de iust. g. 5. art. 3. Covar. 5. var. c. 13. num. 8. referens plures, Navar. cap. quando, c. 7. Latin. & Hispan. num. 17. 18. 19. & summa Hisp. & Lat. c. 25. n. 102. Palacius in summa, verb. Hora. & 4. disf. 15. disf. 9. Corduba summa, 6. Sylvest. verb. Hora. 4. g. 3. Angel. num. 9. Tabien. n. 14. Armil. n. 11. D. Anton. 2. P. II. g. 6. c. 12. Nicolaus de Plove tract. de sacerdotali materia, de horis canonicae, ver. 12. queritur. Tarrer. cap. qui autem, disf. 91. n. 11. 12. & 13. Sotus lib. de offic. canon. 5. p. cap. 5. Brieser. quidlib. 4. propos. 5. & aliqui junioris docti.*

2. Nota primi, quod excommunicatus non potest dicere officium cum aliis, quia tenetur alios vitare; sed illud debet dicere solus. Sic *Dostores omnes citati, immò ut optimo Nav. c. quando, loco citato docet. Abbatis excommunicata non potest recitare cum sua moniali, nec Abbas excommunicata cum fuerit monacha.*

3. Secundo nota excommunicatus recitantes non posse dicere, *Dominus vobiscum*, sed debere illud omittere, quia hoc spectat ad ordinem. Sic *Navar. esp. quando, loco citato, & c. quando, Lat. c. 22. n. 86. & refert Coffman. Alber. 1. Tarrer. 2. Tabien. 3. Aramil. 4. verb. Hora. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1015. 1016. 1017. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1025. 1026. 1027. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1031. 1032. 1033. 1033. 1034. 1035. 1035. 1036. 1037. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1041. 1042. 1043. 1043. 1044. 1045. 1045. 1046. 1047. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1051. 1052. 1053. 1053. 1054. 1055. 1055. 1056. 1057. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1061. 1062. 1063. 1063. 1064. 1065. 1065. 1066. 1067. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1071. 1072. 1073. 1073. 1074. 1075. 1075. 1076. 1077. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1081. 1082. 1083. 1083. 1084. 1085. 1085. 1086. 1087. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1091. 1092. 1093. 1093. 1094. 1095. 1095. 1096. 1097. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1101. 1102. 1103. 1103. 1104. 1105. 1105. 1106. 1107. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1111. 1112. 1113. 1113. 1114. 1115. 1115. 1116. 1117. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1121. 1122. 1123. 1123. 1124. 1125. 1125. 11*